

KUKÁTKO 4

XXII. národní přehlídka amatérského divadla pro děti

Rakovník 2003

Zlato, nebo sůl?

Páteční odpoledne jsme mohli zhlédnout představení Sůl nad zlato. S tímto kusem dorazil do Rakovníka divadelní soubor Jitřenka Ostrava - Poruba. Přijeli k nám na doporučení poroty krajské přehlídky „Dospělí dětem 2003“ a tak jsem neváhala a položila jsem několik otázek režisérovi souboru Dušanovi Zakopalovi.

Jak se vám líbí v Rakovníku a co divadlo?

Já už jsem tady celkem potřetí. Byl jsem tu jednou po celou dobu a jednou na krátkou dobu. Je strašně fajn, že tato přehlídka se zde zakotvila. Ono to vlastně začalo v Ostravě, v Porubě. Pak se to stěhovalo, někam do Žďáru, pak... Já teď nevím, kde všude. Až to zakotvilo zde. A je to strašně fajn, že tady to má zázemí toho souboru. Je mi hodně sympatické, když se do dění zapojuje soubor a kolektiv divadla. Protože po zkušenostech, který mám, jestliže není souborové zázemí, vždycky to dopadne špatně. Je potřeba lidského potenciálu. Využít energii ochotníků, a to se Rakovníku daří maximálně.

Solíte rád?

Ani moc ne. Mám vysoký krevní tlak, takže nerad moc solím. Ale bez soli bych se neobešel. Taková topinka s česnekem bez soli, to není k jídlu.

Proč na scéně byly jen dvě princezny, co ta třetí?

To je licence pana Jílka, který to tak napsal. Stejně tak musím zdůraznit, že není nic známo o solném králi, což je taky licence pana autora.

Je normální, že když jde král na procházku, má žezlo?

Ono nešlo o procházku. Kdybychom to vzali po pravdě, tak to byla diplomatická cesta směrem k druhému králi. V touze po soli je schopen žezlo obětovat. Pak jen meč považuje za odznak královské moci a nechce ho dát tomu králi.

A co solný král?

Od začátku jsme samozřejmě nešli prvoplánovou cestou, že král je takový gauner. On musí něčím upoutat Marušku. Nám šlo o to, že je šťastný z toho, jakou má moc, že má peníze, že má sůl a že vše ovládá, takže si může dovolit jakékoliv chování. Je to prostě muž, řekněme jako u nás v top managementu - jednička. Musím říct, že jsem byl překvapen některými reakcemi staršího publika, protože děti pozorně poslouchají. Starším přišly naše jednoduchosti a triviálnosti k smíchu. Protože je to skutečně hra pro děti od šesti do deseti let. Ale počkáme na dětskou porotu.

Mohla by se Maruška zamilovat do solného krále?

Maruška neodchází za láskou. Odchází,

protože ji pálí a bolí křivda. Proto odchází za štěstím a to si ztotožňuje s bohatstvím a nechá se zlákat králem a tím, že jestli chce zůstat, může.

A Vy jste stejně vlídný k lidem jako Maruška?

Já? Asi ne. Myslím, že nejsem maruškovský typ.

Kdybyste musel vysvobodit princeznu, jak byste na to šel?

V mém věku je málo pravděpodobné, že takové nadšení nebo rozhodnutí jít někoho vysvobozovat, se nedá očekávat. Ale když to vezmu zpátky a vezmu svůj život, kolikrát jsem dostal po nose, ať už ze společensko-politických důvodů nebo proto, že jsem chodil s otevřeným hledím, a když otevřete hledí, první na ráně je nos. Takže jsem párkrát do nosu dostal.

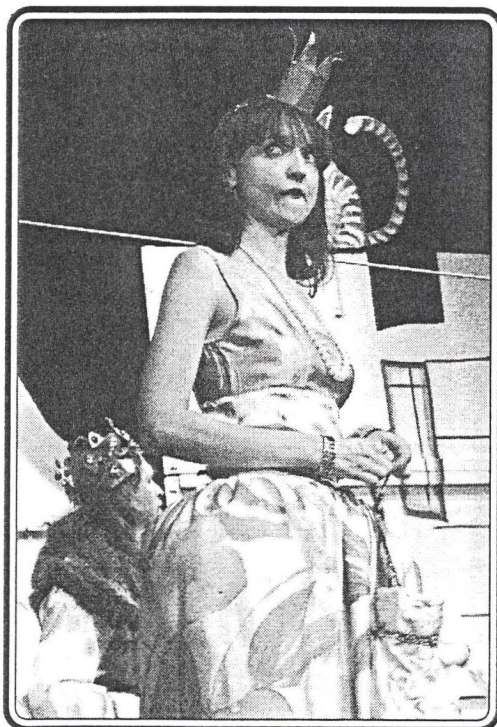
Hra byla vzata jako komedie či drama?

Kdybych to měl zařadit, mluvil bych o dramatu, jako příklad života. Opakuji se, počkáme na projevení dětské poroty, protože není pro nás podstatné dospělé publikum. Nedávno jsme hráli pro děti ve věku pět až osm, a proto vím, jak reaguje takové homogenní dětské publikum. Dnešní dětské publikum nebylo tak pozorné, což je naše vina. Ale základní prvky, jako je např. volba sůl - zlato a podobné zlomové okamžiky, nechaly i dospělé v klidu. Zapůsobily. V pohádce pro děti musíte hrát jako černá a bílá, protože neznají šedou. A když pro dospělé začnete hrát černá a bílá, je jim to směšné, protože mají za sebou životní zkušenost, že takový život nebývá.

Vy byste si vybral zlato, nebo sůl?

Přiznám se, jak jsem povídal o nose, raději bych sáhnul po soli. Ale pozor! Jen se svými životními zkušenostmi. Honzík byl bez zkušeností, proto sáhnul po zlatu a až potom mu došlo, jakou udělal chybu. Poznal životní pravdu.

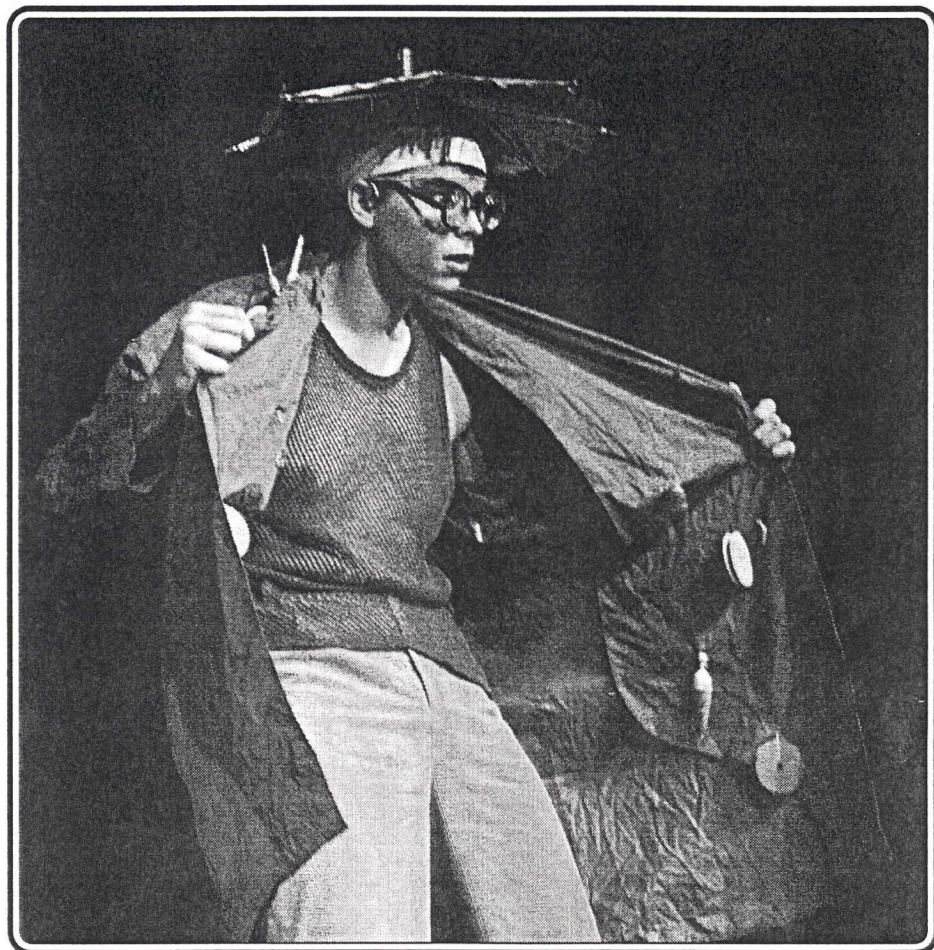
Sendý Nováková

Modrý hrnec

Divadlo Blic Ostrožská Nová Ves, Kateřina Mančalová a Ivana Bendová

Kateřina Mančalová a Ivana Bendová jsou jako autorky podepsány pod názvem inscenace *Modrý hrnec*, kterou jsme zhlédli v pátek dopoledne v podání Divadla Blic z Ostrožské Nové Vsi. A nebyli jsme pravda tentokrát svědky řekněme tzv. „tradičního, interpretačního“ divadla, kde je základem textová předloha. Zde text (inspirován pohádkou J. Macourka) tvoří jen jakýsi odrazový můstek k řadě skečů a asociací, rozvíjejících tu více, tu méně tvořivě (pro mě přece jen více) fantazii a divadelní imaginaci. Při tomto základním stavebním uchopení je samozřejmě nezbytně nutné počítat s dětským divákem jako partnerem, který je do této hry zatažen a spoluvytváří ji. Toho si je soubor z Ostrožské Nové Vsi velmi dobře vědom a důsledně tuto komunikaci (až na výjimky – viz hádka mezi Zajíčkovými o tom, kdo může za proděravěný hrnec a otázka do publika, ovšem bez zpětné vazby) buduje. Ona divadelní imaginace je jevištně realizována zásadně přes „hraní si“ – a to jak s motivy příběhu, tak se scénou, rekvizitami, kostýmem či např. zvuky či melodiemi (kamenem úrazu se však při představení stala v pátek dopoledne písnička, kterou měly děti zpívat s sebou). Tématem či chcete-li jednotícím smyslem celé inscenace se tak stává hravost jako taková. Nejfrekventovanějším hereckým výrazovým prostředkem je nadsázka, kterou soubor v zásadě zvládá, i když rozdíly jsou patrné, což může být dáno dispozicemi či zkušeností (např. Petra Fojtová zvládá tento výrazový prostředek v ústřední dvojici Zajíčkových rozhodně přesvědčivěji než její partner Tomáš Glac). Častěji se v inscenaci objevuje

parodie na taneční klíše, které často vidáváme v našich masmédiích. Tato „hra na pokleslost“ se zvláště v podání mladších členek souboru pohybuje na samé hranici vážna a parodie a jakákoliv výrazová nepřesnost se může lehce obrátit proti záměru tvůrců.

Je jasné, že jsme viděli představení

z rodu „setkání“, tj. společnost těch na jevišti s těmi v hledišti. Je také jasné, že ne vždy a ne na každého může ta pověstná „jiskra“ z jeviště přeskočit a ne každý může s inscenací beze zbytku komunikovat. S tím ovšem musí soubor při takovémto divadelním směřování počítat.

Milan Schejbal

Chtěli jsme hrát pohádku

Nevím, je-li to jen shoda náhod, či zlomyslnost někoho tam nahoře, ale sehnat Ivanu Bendovou, režisérku a spoluautorku představení *MODRÝ HRNec* Divadla BLIC Ostrožská Nová Ves dá trochu fušku. Nakonec jsme v KC všichni tři usedli (já, Bendová a miniaturní človiček, se kterým ji lze zhlédnout, kterak jej nese za svetrem – zřejmě Benda junior) před výstavu panenek, a náš rozhovor mohl začít.

Dávala jste hercům při zkoušení hodně volnosti?

Ano, hodně. Celé představení je vlastně jejich dílem. Původní scénář byl totiž pouze

takový orientační, a poté jsme pracovali hlavně s nápady, se kterými si sami přišli a v kterých se dobře cítili.

Kolik tedy zůstalo v současné podobě Modrého hrnce z původní Macourkovy pohádky?

(smích) To já nedokážu teďka říct... Základní Macourkův motiv je, že *Modrý hrnec* vaří omáčky, poté se rozbije a teče. Všechny vedlejší motivy si herci dovymysleli.

Jak vlastně došlo k nápadu realizace Modrého hrnce?

Chtěli jsme hrát pohádku. Hledali jsme nějakou, která by se nám líbila, až nám padl

do oka *Modrý hrnec*.

Scénář byl předem pevně daný?

Byl spíše orientační a během zkoušení se hodně měnil. Původně se zdálo, že je pevný, ale postupem času jsme zjistili, že je orientační.

Po pravdě řečeno, jsem tak trochu jelen z názvu vašeho divadla: Divadlo bláznů lovících ideje cedníkem.... Opravdu nevím, co si pod tím mám představit.

To je schválně. Jde vlastně jen o slovní hříčku, pod kterou si každý může představit, co chce.

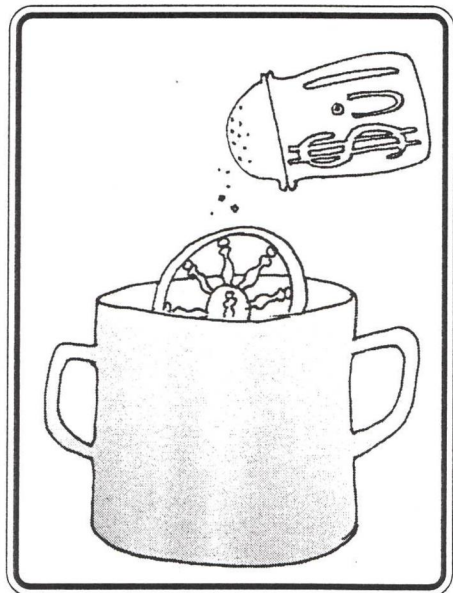
Co chystáte dál?

Já teď dělám s jiným amatérským divadlem, ale to sem nepatří... *(smích)*

Sůl nad zlato

Divadelní společnost Jitřenka Ostrava-Poruba, Jan Jílek

Jan Jílek, autor hry Sůl nad zlato, patřil oprávněně v období totality k nejhranějším autorům nejen u nás, ale i v zahraničí. Pro-

zrazoval jako autor svou profesí herce, který zná zákonitosti jevištního prostoru. Proslavil se zejména svými texty Silvestr, Dvojité tep srdce a Liška Ryška, ve kterých prokázal schopnost pojmenovat s jemným humorem současné problémy a vytvořit vděčné postavy a situace. Pohádka z konce 70. let Sůl nad zlato se svou tématikou roztržitostí, umělým jazykem, významovými nelogičnostmi a ideologickou služebností zařazuje mezi těžko realizovatelné texty. Hra se láme na dva tématické celky, a navíc je pochopení znesnadňováno jejich nedůsledným rozehráním a častými dějovými odbočeními. Režisér Dušan Zakopal se pokusil vyložit nevyložitelné. Omyl zvolit si

tento text překryl práci, kterou do inscenace společně se souborem investoval. Text razantně upravil, čímž sice zrychlil spád děje, ale oslabil postavu Kořenářky, která mohla propojit oba tématické celky. Zahrozenou šanci také představuje výklad této postavy, jako obyčejné venkovské ženské, ne jako moudré vědmy, vedoucí lidi k poznání skutečných hodnot života. Nezodpovězeny zůstaly i některé textové nelogičnosti. Například proč Maruška po umrtvení srdce začne klást moralizující otázky na téma svědomí. V inscenaci jsou dobré herecké výkony (zejména Petr Spurný jako Solný král), ale chybí přesnější reakce na proměnu situace. Také některé drobné nedomyšlenosti (např. Král říká, že už nemá nic a přitom má na hlavě korunu posázenou drahými kameny) znejasňují význam daného dramatického momentu. Shrnutí: z určitého materiálu bič neupleteš, a když upleteš, nezapraská!

Marie Caltová

Kterak praví staré křovácké přísloví: Lepší sůl v kávě, nežli kolovrat v čaji. V dnešních dnech platí tato nepříjemná skutečnost více než kdy předtím.

Den očima
Pavla Purkrábka

Zlatá přadlena

DS Václav, občanské sdružení KD Zábřeh-Václavov, Božena Němcová, Jaroslava Bílková, Jiří Matějček

jsou obě roviny talentovaně propojené. V případě divadla Václav je zřejmý režijní potenciál, který přirozenou cestou (zatím či ještě) připravuje výpověď a organizuje průběh výpovědi, což není tak snadná věc, jak se na první pohled

zdá, natož u takto mnohohlavého souboru.

Nuže, byli jsme svědky, že interpreti se na jevišti skutečně poslouchali, jako by repliky partnerů slyšeli poprvé a také na ně poprvé podle obsahu reagovali. To se týká nejen projevu slovního, ale i řeči těla. Tak se stalo, že nám srozumitelně sdělovali své motivy proč to či ono chtějí a konají, ale přes tato svá chťení před námi vznikaly vztahy, kterým jsme rozuměli, takže bylo srozumitelné i téma inscenace. A zase, ať už

záměrně či nezáměrně, herecký projev při ztvárnění dramatické osoby byl přirozený, uvolněný, upřímný, a to i v situacích, které samy o sobě mohly sklouznout do trapností – nestalo se. Velký podíl na tom měl režijní nápad použít výrazové prostředky více z ranku operety než hry se zpěvy, to jest řešit dramatické situace zpěvem a odpovídajícím projevem tělesného materiálu, aniž se kdy herci propadli do klišé či nepravdivého výrazu. Stejně tak byla kultivovaná řeč, takže výsledkem byl estetický zážitek ne nepodobný čiré lesní studánce.

Nebudu vyjmenovávat jednotlivé herecké výkony, nebylo by to na řádek, a tak se sluší zde skončit a připomenout, že soubor stojí – pravděpodobně již v tuto chvíli – na rozcestí, kterou cestou se vydat, jakou poetiku, při zachování všech interpretačních a režijních předností zvolit. Jak si počínat, aby následující inscenace přinášely těm na jevišti i těm v hledišti pocit souznění a upřímně nabídnutého času vzájemného sdílení nad tím či oním. Čas ukáže, a nám nezbyvá než upřímně zábřehováclavovským poprát:

Zlomte vaz!

Jedna z možných cest divadelní výpovědi je způsob, který označujeme inzitivní, naivistický, což je pojem veskrze pozitivní, neboť to znamená vidět, vnímat a pojmenovávat věci a události jako by viděné a zažívané poprvé v životě. Vzpomeňte např. románské a gotické madony, Celníka Rousseaua, ale i slavný román Zazží v metru. Jiná věc je, nakolik byla zhlédnutá naivistická výpověď strukturovaná záměrně, nakolik vyplývá z podstaty interpretů, či nakolik

Vladimír Zajíc

DNEŠNÍ PROGRAM

10.00–11.00

Tylovo divadlo

Božena Němcová

Babička aneb Obrazy z venkovského života

DS Zmatkaři Dobronín

13.00–14.40

Tylovo divadlo

Manželé Martincovi

Kniha džungle aneb Všichni jsme jedné krve

Divadlo Dostavník Přerov

18.30–19.20

Tylovo divadlo

INSPIRATIVNÍ PŘEDSTAVENÍ

Všechno lítá, co peří má

Divadlo Drak Hradec Králové

Hřbitov nadějí

Příběh psance proti své vůli pokračuje i v dnešním čísle! V minulém díle jsme našeho renegáta opustili ve chvíli, kdy odposlechl co měl, ale pod tíhou okolností byl nucen v záři nad prérií zapadajícího slunce pokračovat ve své namáhavé pouti za slyšitelnou pravdou a koncem své cesty. Co je jejím koncem? Čtete a uvidíte!

Slunce zase jednou září v celé své smrtící síle a náš dehydratovaný hrdina, plahočící se přes rozpálené Tylovo divadlo, hledá

krátký odpočinek a čas na rekapitulaci své dosavadní cesty, bohužel není nad čím posedět (pravda, mohl by vyždímat nějaký ten kaktus, ale tolik síly na provedení tak složité operace v sobě necítí) a tak našemu uvědomělému psanci nezbyvá nic jiného než se zvednout na puchýři posetá chodidla a

pokračovat ve své cestě, narážet na různá protivenství a neslyšně naslouchat.

Po skončení představení **Divadla BLIC Ostrožská Nová Ves MODRÝ HRNEC** přemítala polovina foyeru, o čem že právě zhlédnuté představení pojednávalo a jaký že mělo účel pojmenovat představení po kulise. Jakýsi milovník přísloví použil přílehlavé: Kdo si hraje, nezlobí.

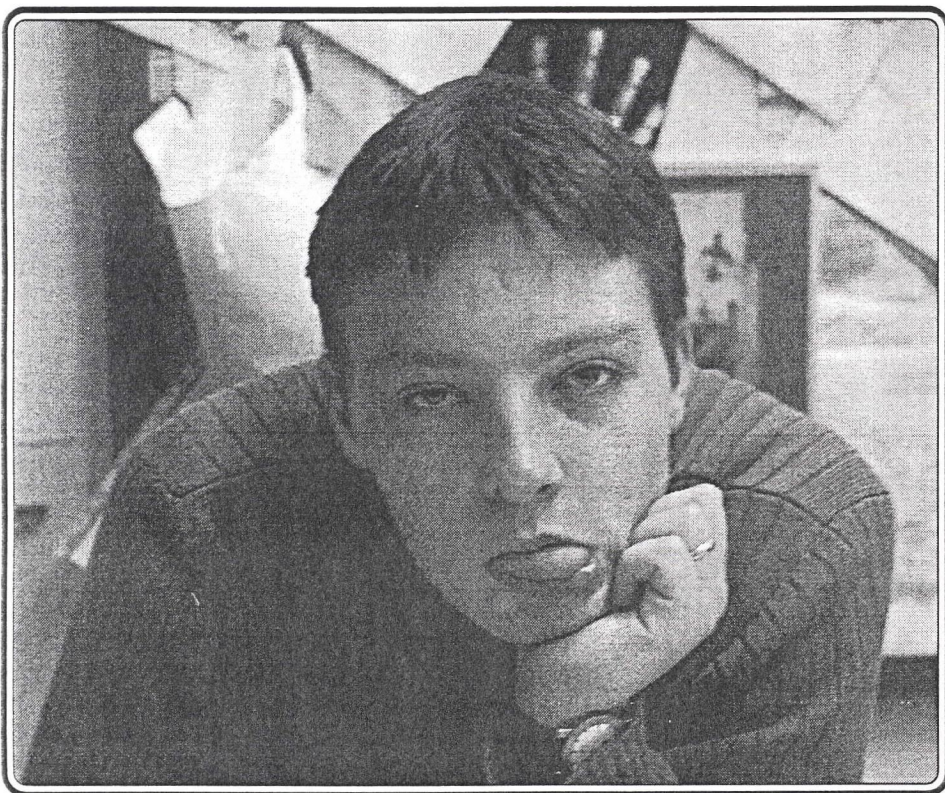
Poté cesta nečekaně zavedla našeho desperáta na území starodávného, zchátralého komančského hřbitova. Legenda o něm praví, že kdo jednou vstoupí na tuto zrádnou půdu, už nikdy nebude takový jako dřív - v dobách nejhorších se mu budou zjevovat mlhavé opary dávno mrtvých jedinců. A vskutku, během představení **SŮL NAD ZLATO** od **Divadelní společnosti Jitřenka Ostrava - Poruba** měl jeden z diváků při vstupu Solného krále na jeviště dojem, že jistý nejmenovaný král rock'n'rollu vstal z mrtvých („Elvis žije!“).

DS Václav, občanské sdružení, KD Zábřeh - Václavov uvedl hru **ZLATÁ PŘADLENA** a dle jednoho názoru tak měl místní „Buffalo Bill“ možnost zhlédnout opravdové, nefalšované amatérské představení. Na druhou stranu se našly i pozitivní názory týkající se opravdové komičnosti některých scén.

Zničený kovboj úspěšně přežil všechny nástrahy spojené s nečekanou odbočkou na indsko - šamanský hřbitov a vším s tím souvisejícím. Opuchlá víčka se už nechtějí ani zavřít, únava přešla do stádia, kdy už neví, chce - li se mu opravdu jen spát, nebo rovnou zemřít. V tuhle chvíli je však konci své cesty blíž než kdy předtím a při troše štěstí, alkoholu a autorovy svévole jej snad jednou dosáhne. **- ad -**

Důvod se vždycky najde. Jevištní mistr Vít Pícl si nám v redakci postěžoval, jaký úděl nese na svých bedrech. Při té příležitosti celý tým pozval na malý švestkový koláč. Nutno dotat, že jsme mu svorně dali za pravdu.

Foto ruk

Kukátko - Toto 4. číslo vydalo oddělení Kulturní centrum dne 15. listopadu 2003.
Redakce: Tomáš Lisý, Adam Doležal, Sandra Nováková, Jan Švácha a Anna Rollová.
Foto a sazba kancelář U Lídy.

KLÁRA®
KVĚTINY
RAKOVNÍK

